

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023-2028
(skrajne daty)
Rok akademicki 2026/2027

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Psychologia kliniczna i psychopatologia późnej dorosłości
Kod przedmiotu*	
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Społecznych
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Pedagogiki
Kierunek studiów	Psychologia
Poziom studiów	jednolite magisterskie
Profil	praktyczny
Forma studiów	stacjonarna
Rok i semestr/y studiów	rok IV, semestr 8
Rodzaj przedmiotu	przedmiot kształcenia specjalnościowego
Język wykładowy	polski
Koordynator	dr Jacek Pasternak
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr Danuta Ochojska, dr Jacek Pasternak

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
8	15	30	-	-	-	-	-	-	3

1.2. Sposób realizacji zajęć

☒ zajęcia w formie tradycyjnej

☐ zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku)

Egzamin

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Dysponowanie wiedzą psychologiczną z obszaru psychologii ogólnej, rozwoju człowieka, psychopatologii, psychologii klinicznej dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych w zakresie przewidzianym programem studiów.

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ , TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1	Wprowadzenie studentów w podstawowe zagadnienia i specyfikę problematyki zaburzeń funkcjonowania człowieka starszego, przyczyn zaburzeń, objawów oraz mechanizmów przebiegu różnych form patologii psychicznej.
C2	Uzyskanie przez studentów kompetencji w zakresie samodzielnego rozpoznawania i różnicowania zaburzeń psychicznych wśród osób starszych, aby w swojej aktywności zawodowej mogli jak najwcześniej uruchamiać procesy postępowania profilaktycznego czy korekcyjnego.
C3	Zapoznanie studentów z klasyfikacjami zaburzeń psychicznych ICD-10, ICD-11 i DSM-5 dotyczących zaburzeń często występujących w okresie starości. Dostarczenie wiedzy o zdrowiu i zaburzeniach psychicznych, która znajduje zastosowanie w praktyce klinicznej.
C4	Wprowadzenie studentów w problematykę przeżywania aktualnego okresu życia przez osoby starsze, a także zaburzeń psychicznych i chorób somatycznych oraz podejmowania studentów oddziaływań terapeutycznych

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych (KEK)
EK_01	Posiada rozszerzoną wiedzę na temat zaburzeń psychicznych, patomechanizmu rozwoju zaburzeń psychicznych, diagnozy i pomocy psychologicznej, a także psychoprofilaktyki oraz wybranych elementów terapii psychologicznej.	K_W19
EK_02	Zna się w pogłębionym stopniu główne trendy rozwojowe psychologii klinicznej, psychologii zdrowia i psychopatologii oraz wyniki badań psychologicznych oraz studia przypadków.	K_W23
EK_03	Potrafi obserwować, diagnozować, racjonalnie oceniać złożone sytuacje problemowe prowadzące do pojawienia się stresu, zaburzeń psychicznych oraz analizować motywy i wzory ludzkich zachowań w celu projektowania działań diagnostycznych i pomocowych.	K_U05
EK-04	Zna w pogłębionym stopniu konieczność projektowania oddziaływań terapeutycznych i wspierających dostosowanych do indywidualnych potrzeb osób starszych z zaburzeniami psychicznymi, chorobami przewlekłymi i niepełnosprawnościami.	K_W63
EK_05	Zna i precyzyjnie odróżnia nieprawidłowości w funkcjonowaniu osób z zaburzeniami psychicznymi będące efektem czynników endogennych, procesu	K_W65

	degeneracji organizmu w wyniku choroby od zaburzeń wynikających z określonego kontekstu sytuacyjnego (np. oddziaływania ze strony środowiska rodzinnego).	
EK_06	Umie komunikować się z osobami innych specjalności w instytucjach zatrudniających psychologów oraz z odbiorcami z obszaru naukowego; potrafi prowadzić debatę na tematy związane z psychologią kliniczną i psychopatologią osób starszych.	K_U18
EK_07	Jest gotowy do podejmowania działań osobistych i instytucjonalnych na rzecz osób doznających krzywdy i cierpienia, potrafi przy tym utrzymywać zdrowe granice cechujące profesjonalnego psychologa oraz kieruje się zasadami etycznymi.	K_K10
EK_08	Potrafi umiejętnie wspomagać system rodzinny i instytucje pomocowe w oddziaływaniach wobec osób z zaburzeniami psychicznymi i chorobami przewlekłymi.	K_U57

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
1. Psychologia kliniczna i zdrowia a psychopatologia – wzajemne zależności.
2. Wprowadzenie w problematykę starzenia się i starości.
3. Psychologia starzenia się i starości jako subdyscyplina psychologii klinicznej.
4. Charakterystyka procesu starzenia się i starości. Starzenie się fizjologiczne i patologiczne.
5. Miejsce osoby starszej w rodzinie i społeczeństwie.
6. Zmiany w obrazie psychopatologicznym zaburzeń, które rozpoczęły się we wcześniejszych okresach życia.
7. Teorie przystosowania do starości.
8. Wprowadzenie do zaburzeń neuropoznawczych (majaczenie, zaburzenie neuropoznawcze spowodowane chorobą Alzheimera, Parkinsona, Huntingtona, chorobą z ciałami Lewy'ego, czołowo-skroniowe, naczyniowe, spowodowane urazowym uszkodzeniem mózgu, wywołane substancją/lekiem, spowodowane zakażeniem HIV, chorobą prionową, spowodowane innym stanem medycznym oraz wieloma czynnikami etiologicznymi).
9. Przemoc wobec osób starszych

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne
1. Diagnoza psychologiczna osób chorych somatycznie, stanu psychicznego pacjenta.
2. Rola psychologa w leczeniu osób chorych somatycznie. Psychologiczne aspekty radzenia sobie z chorobami i ograniczeniami starości. Interwencja kryzysowa jako metoda pomocy chorym somatycznie.
3. Psychologia zaburzeń świadomości, zaburzeń otępiennych wśród osób powyżej 60

roku życia. Choroba Alzheimera jako najczęstsza postać otępienia.
4. Psychologia zaburzeń psychotycznych u osób starszych.
5. Psychologia choroby afektywnej dwubiegunowej u osób w podeszłym wieku.
6. Psychologia zaburzeń depresyjnych u osób starszych.
7. Psychologia zaburzeń lękowych wśród osób starszych.
8. Psychologia zaburzeń snu wśród osób starszych.
9. Psychologia somatyzacji i zaburzeń pod postacią somatyczną osób starszych.
10. Psychologia zaburzeń adaptacyjnych i związanych ze stresem osób starszych.
11. Zaburzenia seksualne wśród osób starszych.
12. Uzależnienie od alkoholu i leków wśród osób starszych.
13. Potrzeby i reakcje psychiczne na perspektywę śmierci w przebiegu choroby u osób starszych.
14. Opisy przypadków.
15. Kolokwium zaliczeniowe.

3.4 Metody dydaktyczne:

Wykład z prezentacją multimedialną

Ćwiczenia audytoryjne (praca w grupach, wykonywanie zadań, prezentacje)

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	egzamin, kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć	w, ćw
EK_02	egzamin, kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć	w, ćw
EK_03	egzamin, kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć	w, ćw
EK_04	egzamin, kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć	w, ćw
EK_05	egzamin, kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć	w, ćw
EK_06	kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć	ćw
EK_07	kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć	ćw
EK_07	kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć	ćw

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

1. Pozytywna ocena z egzaminu pisemnego – testu z elementami opisowego

ocena wg skali:

5.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 93%-100% (znakomita wiedza)

4.5 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 85%-92% (bardzo dobry poziom wiedzy z drobnymi błędami)
 4.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 77-84% (dobry poziom wiedzy, z pewnymi niedociągnięciami)
 3.5 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 69%-76% (zadowalająca wiedza, z niewielką liczbą błędów)
 3.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 60%-68% (zadowalająca wiedza z licznymi błędami)
 2.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia poniżej 60% (niezadowalająca wiedza, liczne błędy)

2. Obecność na wykładach i ćwiczeniach.
3. Pozytywna ocena z kolokwium na ćwiczeniach (skala j.w).
4. Studium przypadku.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające planu z studiów	45
Inne z udziałem nauczyciela:	
-udział w konsultacjach	3
-udział w egzaminie	2
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta:	
- przygotowanie do kolokwium	10
- przygotowanie do egzaminu	15
SUMA GODZIN	75
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	3

** Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.*

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU- nie dotyczy

WYMIAR GODZINOWY	-
ZASADY I FORMY ODBYWANIA PRAKTYK	-

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Cierpiałkowska, L. Sęk H. (red.). (2020). Psychologia kliniczna. Warszawa: PWN.
 Sęk, H. (red.) (2013) Psychologia kliniczna. Tom 1-2. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
 Steuden, S. (2011). Psychologia starzenia się i starości. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe

PWN.

Engle, R. W., Sędek, G., Von Hecker, U., McIntosh, D. N. (2013). Ograniczenia poznawcze. Starzenie się i psychopatologia. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Zabłocka-Żytka, L., Sokolowska, E. (2016). Pomoc psychologiczna chorym somatycznie. Wybrane zagadnienia. Warszawa: Diffin.

Cierpiałkowska, L. (2022). Psychopatologia. Warszawa: Scholar.

Seligman. M., Walker E., Rosenhan D. (2017). Psychopatologia. Poznań: Zysk i S-ka.

Sobów, T. (2010). Praktyczna psychogeriatrya: rozpoznawanie i postępowanie w zaburzeniach psychicznych u chorych w wieku podeszłym. Wrocław: Wydawnictwo Continuo.

Pasternak, J., Perenc, L., Radochoński, M. (2017). Podstawy psychopatologii dla pedagogów. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Cybulski, M., Krajewska-Kulak, E., Waszkiewicz, N., Kędziora-Kornatowska, K. (2017). Psychogeriatrya. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL.

Literatura uzupełniająca:

Basińska, M. A., Grzankowska, I. (red.). (2020). Wybrane zagadnienia z psychologicznej diagnozy klinicznej, t. 1. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego.

First, M.B. (2016). *DSM-5*. Podręcznik diagnozy różnicowej. Wrocław: Edra Urban & Partner.

Gałęcki P. (2022). *Badanie stanu psychicznego. Rozpoznanie według ICD-11*. Wrocław: Edra Urban & Partner.

Morrison, J., (2016). *DSM-5 bez tajemnic. Praktyczny przewodnik dla klinicystów*. Kraków; Wyd. UJ.

Zasępa, E., Gałkowski, T. (red.) (2014). *Oblicza psychologii klinicznej*. Gdańsk: GWP.

Cierpiałkowska L. Soroko E. (red.) (2014). *Zaburzenia osobowości. Problemy diagnozy klinicznej*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej